

РЕЦЕНЗИЯ

за научните трудове и академичната дейност
на гл.ас. д-р **Ивайло Красимиров Шалафов**,
представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „**доцент**”
в професионалното направление **2.4. Религия и теология**
по научната специалност **Църковна дипломация и протокол**
за нуждите на СУ „Св. Кл. Охридски”
от проф. дфн Валентин Канавров

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от СУ „Св. Кл. Охридски” в ДВ, бр. 61 от 09.07.2013 г. Представените документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и правилниците на СУ. Процедурата по конкурса е изцяло и коректно спазена. Със задоволство отбелязвам изключителния педантизъм при изготвянето и подреждането на материалите, тяхната прегледност и естетичност. На първото заседание на научното жури изразих съгласие и бях избран за рецензент по конкурса.

Гл.ас. д-р Ивайло Шалафов е **единствен кандидат** в конкурса.

За участие в конкурса д-р Шалафов представя списък на публикации, който съдържа **4 заглавия**, в т.ч. **2 отпечатани монографии** (2013 и 2011; втората в съавторство) и **2 статии**. Публикациите са на български език. Заглавията са по научната специалност на конкурса или в отношение с нея. Те са излезли след 2010 г., т.е. след защитата на докторската дисертация на д-р Шалафов. Списъкът на публикациите на д-р Шалафов е значително по-обширен в сравнение с този, който е предложен за рецензиране. Правят впечатление 1 монография и 3 статии, които са под печат и за които е предоставено *Уверение*, че ще бъдат издадени в рамките на настоящата година. Тези 4 публикации са релевантни на тематиката на конкурса и е странно, че не са приложени в документацията. Те не би следвало да бъдат рецензирани, но все пак биха хвърлили още светлина върху научната дейност на кандидата. Въпреки това

двете отпечатани монографии и двете отпечатани статии са напълно достатъчни в публикационно отношение – както според изискванията на закона, така и спрямо евентуалната рецензентска педантичност.

Академичното CV на д-р Шалафов включва: завършена специалност *Теология* в СУ през 2000 г. с ОКС „магистър“; докторат по теология, 2010; от 2007 г. – гл. ас. в Богословски факултет на СУ; 2003-2007 – ст.ас.; 2002-2003 – ас.; 2000-2002 – хон.ас. Експертната дейност на д-р Шалафов включва: изпълнителен директор и член на Настоятелството на *Фонд за опазване на историческото наследство „Цар Борис и Царица Йоанна“* – Дворец Врана, от 2010; член на *Съюза на учените в България*, от 2003; член на Организационния комитет на Международния религиозно-педагогически симпозиум *Религиозното обучение в България в контекста на Общоевропейския дом*, 2003; член на Организационния комитет на VI Световен конгрес на Висшите православни богословски школи, 2004; Председател на УС на *Сдружение на православните богослови „Теологос“*, 2008-2012; членство в множество организационни комитети за отбелязване на годишнини, отделни инициативи, научни събития и пр.; д-р Шалафов е бил член на ФС на Богословския факултет, 2003-2007, секретар на Общото събрание на Богословския факултет, 2003-2009; той има участия в множество международни и национални форуми по богословие, в национални и международни проекти по богословие; кавалер е на Ордена *Pro Merito Melitensi* на Суверенния военен орден на Св. Йоан от Йерусалим, Родос и Малта.

Съдържателната анализа на научната продукция на д-р Шалафов ще започна с монографията *Йерархичност и порядък. Изследване върху историята, традициите и практиките на църковния протокол*, УИ „Св. Кл. Охридски“, София, 2013, 374 с. Първото впечатление след прочитане на книгата е за нейното органично-йерархично единство, като че ли следвайки органично-йерархичното единство на Светата Православна църква. Шалафов не представя един компендиум от правила, ритуали, практики, протокол и пр., а под-режда своето изследване под строгия порядък на устройството на Църквата

като Богочовешки организъм. Според мен в това се състои основният теоретичен принос на монографията, който получава различни „лица” в съответните нейни глави и параграфи. На второ място бих изтъкнал събирането, подреждането, представянето и тълкуването на огромен масив фактология в изключително прегледна структурализация. Този принос бих могъл на обобща като типично херменевтически, който спомага както разбиращата вяра, така и теоретичното богословие. Авторът отбелязва: „В това отношение дадените сведения не са нови, но биват разгледани от гледна точка на така наречената правителствена йерархия, включваща в себе си целия сонм на епископата – от новохиротонисания епископ до интронизирания патриарх” (с.12). На трето място ще отбележа визуалното оформление на изследването, граничецо с художествен мемориал. Подобен тип литература често се превръща в изкуствено натрупване на снимков материал, пояснителен текст и авторски коментари, бележки и разсъждения. В нашия случай не е така. Вече споменах базисната не само за структурирането, а и за теоретизирането на текста органична йерархия, която по един релевантен начин получава съответно, граничецо с ритуала визуализиране. Това е определен успех на Шалафов в посоченото отношение. Вероятно една по-качествена полиграфия би възвисила тази ритуализация на изследването. Искане ми се след някоя и друга година д-р Шалафов да се справи с това издателско предизвикателство, за да можем да държим в ръцете си не просто една още по-красива книга, а един истински естетски ритуал, чиято същност се корени в йерархията на Светата Православна църква. На четвърто място ще обърна внимание на неизброимите елементи, детайли, подробности, обстоятелства, исторически ремарки, фактологически бележки и пр., които изпълват тялото на изследването. Очевидно тяхното събиране и подреждане е резултат на една своеобразна църковна археология, изискваща паралелно време, активно търпение, съответен нюх и, разбира се, огромна любов към този тип богословско занимание. Обобщено може да се каже: монографията се представя като своеобразен православен етикет на етикета като нравствено богословие, заложено в

Богоустановената йерархия и православното богослужение. В този по-скоро изследователски контекст може да се разбере последната глава от монографията, която (глава) е посветена на Светогорската монашеска обител – Атон. Света гора е особен лапидарен синтез и религиозен фокус на каноничност, православна традиция, йерархично организирана монашеска общност (Свещен кинотис) и православен ритуал. Въпросът не е в схематичното и донякъде уставно изложение на историята, структурата и устройството на Светогорската света обител, а в нейното символно представяне като православен етикет на йерархията на вселенски разбираня Свещен православен кинотис.

Без поотделно да анализирам всяка от деветте глави на монографията, задължително трябва да подчертая нейното изключително прецизно структуриране. Първата глава е посветена на йерархичността на Светата православна църква, а втората глава - на йерархическия ред на Българската православна църква. В следващите глави се разглеждат църковната кореспонденция, църковната хералдика, църковната фалеристика, поместните православни църкви и междуцърковните комисии и органи. В този порядък отбелязвам не само успешната теоретична архитектоника, а и строгостта на изследването от канонично гледище.

Рецензентската педантичност ме задължава да спомена липсата на разделителен протокол, авторски декларации или някакъв друг подобен документ, който удостоверява конкретното авторско участие в колективната монография *Истината за царските имоти в България* (2011; авторите са трима: Д. Гочев, Е. Георгиев и Ив. Шалафов). В приведената в края на книгата библиография са отбелязани 3 монографии на д-р Шалафов, които са пряко свързани с проблематиката на книгата, като няма посочено нито едно изследване от другите двама съавтори. Този факт, както и спецификата на трайните изследователски интереси на д-р Шалафов ми дават право да го смятам за равноправен на другите двама автор. Това уточнение е аргументативно нужно, за да приема колективната монография – тя е именно

такава, а не сборник, - като публикация по конкурса. Монографията има правен, исторически и документален характер (в края са приведени редица архивни и по-нови документи), но и нравствена и социо-културна значимост. Царската институция е неразривно свързана с Църквата. От тази гледна точка монографията има и неексплицирани интенции.

Статията *Цар Фердинанд в изгнание (1918-1948)* е съпричастна ретроспекция за последните 30 години от живота на Цар Фердинанд. Шалафов проследява основните политико-екзистенциални епизоди от живота на монарха, пречупени през призмата на държавността, интереса и достойнството на България. След 31 годишно царуване Цар Фердинанд подписва своята абдикация и на същия ден, 3-ти октомври 1918 г. напуска своята втора родина. На 10-ти септември 1948 г., след като е преживял смъртта на своите двама сина, той умира далеч от България, която не е посещавал в продължение на 30 г. Тези 30 години д-р Шалафов описва като изгнание. В екзистенциалната сила на този термин е заложен основният патос на статията.

Статията *Протопр. Георгий Шавелский и развитието на Православното пастирско богословие в България*, в: Нушев, К., (съст.), 2012, *Развитие на практическото и нравственото богословие в България*, с.70-76 е посветена на пастирската и академичната дейност на о. Г. Шавелски в България по време на неговата емиграция между 1920 и 1951 г. (о. Г. Шавелски умира на 2-ри октомври 1951 г. в София). О. Г. Шавелски е назначен за доцент по *Омилетика*, а по-късно за професор по *Пастирско богословие* в Богословския факултет на СУ. Според Шалафов (с.72) „пръв о. Георги поставя основите на академичното преподаване и изследване на тази богословска дисциплина [Пастирското богословие] в България.” Авторът представя научното творчество и богословските трудове на о. Г. Шавелски, като основно и подробно анализира издадените като самостоятелен труд негови лекции по *Пастирско богословие*, четени през академичната 1927-28 г.

В авторската справка за приносния характер на своите изследвания д-р Шалафов посочва само монографията *Йерархичност и порядък*. Скромно и

пестеливо той резюмира приносите на своя труд в 7 пункта. Те са реални и с определена научна и преподавателска стойност. Но редом с тях могат да се отбележат още множество детайли, пояснения и коментари, които касаят колкото специфичния църковен протокол и протоколните отношения между Църквата и държавата, толкова и отношението на мирянина към символиката на Църквата. Разбира се, за изблика на радост при срещата с тези малки бисери е нужна душа.

Използваната от д-р Шалафов литература е представителна за проблематиката. Езикът на публикациите е богословски стриктен и научно точен, без да е сух или терминологично усложнен. Текстовете се четат леко и биха заинтересовали и по-широк кръг читатели.

Нямам принципни несъгласия с постановките и интерпретациите в публикациите на кандидата.

Нямам съвместни публикации с него.

Заключение: След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализа на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и приложни приноси, както и отчитане на тяхната релевантност за четения в богословските факултети и горния курс на общообразователните училища у нас, давам своята категорична положителна оценка и препоръчам на Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Богословския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски” да избере **гл.ас. д-р Ивайло Красимиров Шалафов** на академичната длъжност „**доцент**” в професионално направление **2.4. Религия и теология** по научната специалност ***Църковна дипломация и протокол.***

19. 10. 2013 г.

Преп. Йоан Рилски

(проф. дфн Валентин Канавров)